

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Digitální dividenda, zdroj sociálních přínosů a hospodářského růstu

KOM(2009) 586 v konečném znění

(2011/C 44/33)

Zpravodajka: **paní DARMANIN**

Dne 28. října 2009 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Digitální dividenda, zdroj sociálních přínosů a hospodářského růstu

KOM(2009) 586 v konečném znění.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 1. června 2010.

Na 464. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. července 2010 (jednání dne 15. července 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 141 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá sdělení Komise *Digitální dividenda, zdroj sociálních přínosů a hospodářského růstu*. Jedná se o velmi důležitý krok při plnění jednoho z cílů strategie EU2020, jímž je inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, díky němuž se digitální dividenda stane nedílnou součástí digitální agendy pro Evropu.

1.2 EHSV podporuje snahu Komise zajistit, aby členské státy dodržely lhůtu pro uvolnění spektra do roku 2012. EHSV chápe, že několik zemí může mít potíže a realistické důvody k nedodržení této lhůty. Překročení lhůty by se však mělo opírat o relevantní důvody a období od ledna 2012 do zajištění nápravy by mělo být co nejkratší.

1.3 EHSV uznává, že digitální dividenda, která vzniká z velmi omezených zdrojů, tedy spektra, by za předpokladu, že její využívání bude řádně definováno a zaručeno, mohla mít pro Evropu značné hospodářské a sociální přínosy. Ty by dále zlepšily fungování evropského jednotného trhu a mohly by zvýšit hospodářskou, sociální a územní soudržnost, což by zajistilo dosažení některých sociálních cílů, jež si EU vytyčila.

1.4 EHSV také považuje tento projekt, jenž je stěžejní složkou digitální agendy, za mocný nástroj propagace přínosů EU. V době, kdy roste euroskepticismus a lidé si nejsou plně vědomi potenciálu jednotné Evropy, se tato příležitost může stát jasným a hmatatelným přínosem jak pro jednotlivce, tak pro podniky. Tento projekt také zvýší míru ochrany spotřebitelů a tento proces by neměl koncovým spotřebitelům způsobit náklady, jež by nebyly nezbytné.

1.5 EHSV vyzývá Komisi, aby zahájila integrovanou komunikační strategii, která by ukázala důvody pro přechod z analogového na digitální vysílání a přínosy, které z tohoto přechodu vyplývají.

2. Úvod – kontext

2.1 Díky zvýšené účinnosti digitálního přenosu vysílání uvolní přechod z analogového na digitální pozemní televizní vysílání v Evropě velmi cenné rádiové frekvence. Tato „digitální dividenda“ má ohromný potenciál pro poskytování velké řady služeb.

2.2 Pro Evropu představuje jedinečnou příležitost, jak uspokojit rostoucí poptávku po rádiovém spektru, zejména pokud jde o poskytování bezdrátového širokopásmového připojení ve venkovských oblastech, čímž překlene digitální propast, a jak podpořit zavádění nových bezdrátových služeb, kterými může významně přispět k plnění lisabonských cílů konkurenceschopnosti a hospodářského růstu a uspokojit některé důležité sociální, kulturní a ekonomické potřeby evropských občanů.

2.3 Spektrum digitální dividendy bude v celé Evropě dostupné během poměrně krátké doby, protože všechny členské státy by měly nejpozději do roku 2012 dokončit úplné vypnutí analogového televizního vysílání.

2.4 Komise si je vědoma, jak důležitou roli hraje vysokorychlostní širokopásmová infrastruktura v oblasti mnoha vývojových činností, které jsou pro přechod ke znalostně náročnému, nízkouhlíkovému digitálnímu hospodářství rozhodující. Již Plán evropské hospodářské obnovy schválený Radou stanovil cíl dosáhnout v letech 2010 až 2013 100 % širokopásmového pokrytí.

2.5 Vzniknou nové příležitosti pro inovaci. Nejočividnější příležitosti pro inovaci jsou ve vysílání, protože digitální divida nabízí provozovatelům vysílání velkou část spektra k rozvoji jejich služeb. Také v odvětvích zaměřených na služby bude dostatek příležitostí, které poskytnou významné sociální přínosy, jako např. v oblasti zdravotní péče, elektronického vzdělávání (e-learning) nebo elektronické správy (e-government), přístupnosti elektronických technologií a v oblastech, kde mohou malé a střední podniky těžit z lepšího přístupu k hospodářskému životu.

3. Hospodářské a sociální přínosy digitální dividendy

3.1 Možný hospodářský dopad bude záviset na skutečné míře budoucí poptávky po nových službách, již je v této fázi obtížné kvantifikovat. Podle odhadu nedávné studie Komise by se nicméně možné přínosy koordinace spektra digitální dividendy jako celku na úrovni EU, pokud jí bude dosaženo do roku 2015, mohly pohybovat mezi 20 a 50 miliardami eur (za období 15 let) ve srovnání se samostatným působením členských států EU. Tento odhad zohledňuje možné nové aplikace, jako jsou pokročilé technologie pozemního vysílání a bezdrátové širokopásmové služby.

3.2 Harmonizované podmínky v celé EU budou přínosem pro technologický průmysl, neboť většina zařízení bude standardizována a racionalizována. Podstatně větší a více cílený bude také inovační potenciál odvětví. To je pro odvětví zvláště přínosné, zejména pak pro ty subjekty, jež výrazně investovaly do inovací.

3.3 Hlavním sociálním přínosem uvolnění spektra by měla být širší dostupnost širokopásmového připojení pro všechny. Ještě dnes existují venkovské oblasti, jež nemají možnost řádného připojení k internetu. Prostřednictvím digitální dividendy by internet mohl být přístupný všem a mohlo by dojít k většímu rozšíření internetových služeb, a tím i další konsolidaci vnitřního trhu. Vzhledem k tomu, že širokopásmové připojení bude dostupné také ve většině venkovských oblastí, předpokládá EHSV, že podniky budou mít větší možnost rozhodnout se pro působení mimo městské oblasti, což by mohlo mít za následek přemístění podniků, jež se dodnes z komunikačních a logistických důvodů shlukují v městských oblastech. Důsledkem této delokalizace by mohlo být zvýšení zaměstnanosti ve venkovských oblastech, stejně jako vliv na životní prostředí (neboť přílišná hustota zalidnění městských oblastí nevede k udržitelným postupům). Výbor však opakuje svůj názor, který zastával v různých stanoviscích, že je nutná univerzální širokopásmová služba pro všechny občany s opatřeními umožňujícími neomezený přístup pro tělesně postižené osoby.

3.4 Rozšíří se výběr pro spotřebitele, neboť se zvětší nabídka televizních stanic spolu s prémiovými službami vysoké kvality, a zároveň se bude využívat menší část spektra. Nový rozměr dostupnosti televizních služeb přichází s možností sledovat televizní obsah na mobilních multimediálních zařízeních. Digitální divida též bude znamenat značné zvýšení kvality života uživatelů. EHSV zdůrazňuje, že členské státy by měly zaručit, že spotřebitelé jsou i nadále náležitě chráněni v průběhu

procesu vypnutí analogového televizního vysílání, a zajistit, že na ně nejsou přenášeny výdaje, které nejsou nutné.

3.5 Digitální divida je přínosem také v tom, že dokládá potenciál a výhody jednotné Unie, jejíž země pracují na stejném standardu. V době rostoucího euroskepticismu je digitální divida dalším hmatatelným přínosem, z něž se bude těšit celá EU.

4. Nutná kritéria

4.1 Vypnutí analogového televizního vysílání a následné zapnutí digitální televize nepochybně povede k mnohem lepšímu využití spektra. U digitální televize může totiž každý kanál rádiové frekvence (RF) (rozstup 8 MHz) vysílat v průměru pět nebo šest televizních programů. To znamená, že po dokončení přechodu k digitální televizi by se spektrum používané pro účely televizního vysílání mělo zmenšit na jednu pětinu nebo jednu šestinu dříve potřebného rozsahu. V zemích, kde jsou zavedeny jednofrekvenční sítě (SFN), může při optimálním nasazení jednotlivých televizních sítí na trh dojít až k desetinásobnému snížení využití spektra.

4.2 Není pochyb o tom, že uvolněné spektrum je cenným zdrojem, a to zejména v zemích, kde téměř není rozvinuta kabelová televize, a spektrum rádiových frekvencí je tedy samozřejmě zdrojem omezeným. Nově dostupné spektrum lze optimálně využít pro účely bezdrátových širokopásmových služeb, jež jsou zvláště cenné ve venkovských oblastech, kde absence vysokorychlostních internetových služeb bez jakýchkoli pochybností způsobuje hospodářskou nečinnost a sociální vyloučení. Výbor je přesvědčen, že tyto služby umožní posílení hospodářské, sociální a územní soudržnosti těchto oblastí.

4.3 Je možné, že v minulosti nebyly dostatečně vysvětleny důvody pro přechod od analogového k digitálnímu vysílání. Veřejnost se může domnívat, že jediným důvodem k tomuto přechodu je komerční zájem provozovatelů televizních stanic, neboť změna vybavení v domácnosti může znamenat určité náklady. Je proto zásadně důležité připravit řádnou komunikační strategii tak, aby byl znám pravý důvod přechodu k digitálnímu vysílání.

4.4 Všechny členské státy musejí sdílet společné pásmo, jež umožní poskytovat univerzální službu v celé EU a všem evropským občanům. Optimální volbou je pásmo 800 MHz, tedy dílčí pásmo UHF 790–862 MHz.

4.5 Za přípravu technických specifikací k harmonizaci pásma 800 Mhz odpovídá CEPT (Evropská konference správ pošt a telekomunikací) v těsné spolupráci s jednotlivými vnitrostátními regulačními orgány, které jsou obeznámeny s aktuálním stavem spektra ve svých zemích.

4.6 K otevření pásma 800 MHz pro bezdrátovou širokopásmovou komunikaci je nutné, aby členské státy ve stanovené lhůtě dokončily proces vypnutí analogového vysílání. V současné době platnou lhůtu 1. ledna 2012 podle všeho všechny členské státy nedodrží; je však nutné, aby ty, které nevypnou analogové televizní vysílání v tomto termínu, tak učinily v relativně krátkém období do konce roku 2012.

4.7 Vzhledem ke kritické finanční situaci si řada provozovatelů televizních stanic, kteří jsou v současnosti nuceni přecházet na vysílání digitální televize v členských státech, kde probíhá přechod na digitální vysílání, nemůže dovolit nákup kvalitních zařízení (typicky vyráběných v EU). Za těchto nepříznivých okolností jsou nuceni nakupovat levnější, avšak také méně výkonná a méně spolehlivá vysílací zařízení, typicky vyráběná na Dálném Východě. Tato zařízení tak mohou být neschopná provozu již za dva nebo tři roky a donutit provozovatele vysílání k novému nákupu vysílacích zařízení (doufejme s vyšší spolehlivostí a výkonem).

4.8 Za současného stavu ekonomiky může dojít k tomu, že provozovatelé televizního vysílání, zejména ti menší, budou mít potíže s financováním výměny zařízení vynucené přechodem na digitální vysílání. EHSV se proto domnívá, že by měl být zaveden určitý systém předběžného financování, jenž by malým a středním podnikům pomohl v procesu přechodu na nové technologie. Taková pomoc nemusí nutně mít podobu grantů, nýbrž může být spojena s dostupností prostředků před investicí, jež by poté byly vráceny v realistické lhůtě, jako tomu je u úvěrů. Dále by měly být zajištěny systémy záruk zaměřené na pomoc MSP v této oblasti.

4.9 Celkovým výsledkem může být nízká kvalita televizního vysílání pro koncové uživatele a ekonomická ztráta pro provozovatele vysílání, kteří jsou v důsledku dočasných finančních potíží nuceni investovat dvakrát. Delší harmonogram pro proces vypnutí analogového vysílání nebo finanční podpora pro provozovatele vysílání by předešly těmto problémům a umožnily harmonizované zavedení sítě ve všech členských státech.

4.10 Členským státům bude doporučeno, aby uvolnily dílčí pásmo 790–862 MHz na digitální dividendu, avšak nebudou povinny tak učinit. Pokud je v některé zemi situace taková, že nelze vměstnat všechny televizní vysílací služby do zbývajících částí spektra UHF, bude této zemi umožněno zachovat televizní vysílání v pásmu 800 MHz. Státy si mohou též zvolit současný provoz televizního vysílání a bezdrátových širokopásmových služeb jako kompromisní řešení.

4.11 Jelikož všechny členské státy budou patrně dlouhodobě využívat pásmo 800 MHz na bezdrátové širokopásmové služby, je nezbytné připravit příslušné technické specifikace, jež zabrání škodlivým „hraničním efektům“, jež by dozajista poškodily bezdrátové širokopásmové služby z důvodu nižších vysílacích výkonů používaných pro bezdrátové celulární sítě.

4.12 Tentýž problém vyvstává u hranic EU s nečlenskou zemí. V těchto zemích budou stávající vysílací služby s vysokým vysílacím výkonem v pásmu 800 MHz velmi pravděpodobně rušit bezdrátové širokopásmové služby přijaté v sousedních zemích, jež jsou členskými státy EU. V případě rušení sousedním nečlenským státem EU je jediným řešením vyjednání dohody s touto zemí o přidělení frekvencí jejích televizních vysílačů v blízkosti hranice s EU, byť to nemusí být snadné.

4.13 Optimálním cílem pro členské státy EU, které použijí pásmo 800 MHz pro účely digitální dividendy, je dosáhnout rovnováhy mezi ekonomickými a společenskými přínosy vyplývajícími z využití spektra provozovateli telekomunikačních služeb (kteří budou profitovat z nově dostupného pásma) a provozovateli vysílání (kteří budou profitovat z lepšího využití dostupného pásma a doplňujících služeb s vysokou přidanou hodnotou, jako jsou interaktivní aplikace včetně elektronického zdravotnictví (e-health), učení (e-learning), správy věcí veřejných (e-government), přístupnosti (e-accessibility) a dalších).

4.14 Členské státy by měly usilovat o nasazení veřejně prospěšných služeb prostřednictvím digitální televizní sítě a zároveň umožnit snadno přístupné služby s příchodem nových mobilních širokopásmových služeb díky pásmu pro digitální dividendu. Pokud tak učiní, jejich politiky budou působit neutrálně a zajišťovat hospodářské zájmy provozovatelů vysílání i provozovatelů telekomunikačních služeb.

4.15 Velmi zajímavým aspektem nového využití digitální dividendy je skutečnost, že televizní služby budou rostoucí měrou dostupné pomocí nových generací mobilních telefonních sítí (3G a vyšší). To znamená, že v některých ohledech by provozovatelé mobilních služeb nabízeli tytéž služby, jaké nabízejí tradiční provozovatelé televizního vysílání, čímž by se zde změnila podmínky hospodářské soutěže. Bylo by však vhodné vyhnout se budování hybridních sítí řízených současně provozovateli vysílání a provozovateli telekomunikačních služeb. Díky tomu zůstanou obě obchodní větve plně nezávislé a předejde se vzniku podnikatelských modelů, které by nemusely být uživatelsky přívětivé.

4.16 Interaktivní aplikace, jež mohou nabízet provozovatelé televizního vysílání ve svých nových digitálních programech, lze vyvíjet na kterémkoli standardu pro interaktivní televizní služby. Doporučuje se však využít technologie, jako je standard MHP (Multimedia Home Platform, otevřený middlewarový systémový standard navržený v rámci projektu DVB pro interaktivní digitální televizi), neboť jde o technologii evropskou a také plně otevřenou. Nevyžaduje tak žádné poplatky a nabízí ekonomické výhody pro provozovatele, především však také pro koncové uživatele. Dostupné jsou i jiné technologie, doporučuje se ovšem zvolit otevřený standard, ať už kterýkoli, z důvodu přístupnosti této nové technologie pro koncové uživatele.

4.17 Efektivnějším způsobem provedení vypnutí analogového vysílání v EU je koordinovaná spolupráce mezi členskými státy s cílem dosáhnout trvalé výměny zkušeností, a to zejména na poli plánování digitální televizní sítě a optimálního využití spektra. Domníváme se, že zásadní úlohu v rámci této výměny informací uvnitř EU by měli hrát vnitrostátní veřejnoprávní provozovatelé vysílání. Jejich veřejnoprávní status znamená, že by měli nabízet veřejnou službu. Vnitrostátní provozovatelé veřejnoprávního televizního vysílání by proto měli nabízet poradenské služby provozovatelům veřejnoprávního vysílání v jiných státech (členských i nečlenských státech EU). Typickým přínosem takového přístupu by byla rychlá a účinná odborná příprava provozovatelů televizního vysílání v nových členských státech, jež jsou obvykle v ranější fázi vývoje digitální televizní sítě.

4.18 Tématem k úvaze při otvírání pásma 800 MHz novým bezdrátovým širokopásmovým službám je skutečnost, že provozovatelé televizního vysílání, kteří v současné době vysílají v pásmu VHF, budou možná muset přejít (ve lhůtě, která zatím nebyla stanovena) do pásma UHF, pokud by příslušné kanály VHF byly využívány k digitálnímu rozhlasovému vysílání (DAB). Přechod na digitální rozhlas nepřispěje sám o sobě k digitální dividendě, neboť dosud není jasné, zda dojde k vypnutí tradičního analogového rozhlasového vysílání. I kdyby k němu došlo, je podíl uvolněného pásma příliš malý na to, aby nějak významně přispěl k digitální dividendě. Nové služby DAB nicméně s určitostí budou využívat totéž pásmo VHF, které je dnes využito provozovateli televizního vysílání, takže tato otázka dále přispěje k většímu vytížení spektra v kanálech 21–60 v pásmu UHF.

4.19 Rovněž je nutno poznamenat, že při otvírání pásma 800 MHz novým službám budou provozovatelé televizního vysílání, kteří v současné době využívají kanály 61–69 (v pásmu 800 MHz), muset přejít na jiný kanál v pásmu UHF, zatímco provozovatelé, kteří v současnosti vysílají na kanálech 21–60, nebudou muset provádět žádné změny. Jedná se tak o jasnou nevýhodu pro provozovatele vysílání v pásmu 800 MHz, kteří budou muset vynaložit více peněz a času. Zároveň budou nuceni vypnout své vysílače při přechodu na jiný kanál, čímž utrpí dočasnou ztrátu reklamního vysílání. Základní zásada rovnosti by tak měla přikazovat přiznání finanční podpory těmto znevýhodněným provozovatelům vysílání v souladu s ustanoveními Smlouvy o státní podpoře.

4.20 K dosažení optimální účinnosti využití spektra se důrazně doporučuje, aby přijaté nové technologie (jako je kódování MPEG-4 a DVB-T2) umožnily další přesun televizních programů do užšího pásma. Přijetí těchto nových technologií by zároveň nemělo mít silný dopad na náklady koncových uživatelů, aby nedošlo k vážnému narušení všeobecné dostupnosti těchto nových služeb.

4.21 Další užitečnou technologií k optimálnímu využití (omezeného) spektra, je zavedení jednofrekvenčních sítí (SFN). Při použití této technologie lze instalovat regionální síť s využitím jediného kanálu spektra, zatímco u standardních multifrekvenčních sítí jsou na středně velké televizní síť zapotřebí nejméně tři nebo čtyři frekvence. Jednofrekvenční síť lze vybudovat tak, že všechny vysílače v síti budou synchronizovány pomocí společného časového měřítka. Jedinou metodou, která se v současnosti používá, je Global Positioning System (GPS), což je vojenská aplikace plně řízená USA. To znamená, že všechny jednofrekvenční digitální televizní sítě jsou stopro-

centně závislé na tomto systému, jenž může být kdykoli změněn nebo vypnut rozhodnutím orgánů USA, což by pro tyto provozovatele televizního vysílání znamenalo obrovský problém.

4.22 GPS však není jediný systém umožňující synchronizaci sítě. Zdrojem společné synchronizace by mohly být i jiné, alternativní systémy. EU by mohla zapracovat na rychlém dokončení projektu GALILEO, jenž by se mohl stát evropskou alternativou k GPS a umožnil by plnou nezávislost členských států EU na vojenském systému USA.

4.23 Jedním z navrhovaných systémů k optimálnímu využití pásma digitální dividendy jsou inteligentní bezdrátová širokopásmová zařízení schopná automatického vyhledávání volných pásem rádiových frekvencí (i mezi existujícími službami televizního vysílání) a dynamického využití dostupných pásem pomocí trvalého sledování frekvencí během normálního provozu. Tyto systémy (zvané „kognitivní rádio“) by zajistěly by dokonalým technickým řešením maximalizace digitální dividendy, avšak panuje riziko, že konečné náklady pro koncové uživatele by stouply na úroveň, která by znemožnila všeobecnou dostupnost digitální dividendy.

4.24 K plnému otevření pásma 800 MHz pro nové bezdrátové širokopásmové služby by měly být všechny vysílací systémy s nízkým vysílacím výkonem používané u zábavních a sportovních akcí (systémy bezdrátových mikrofonů) přesunuty mimo toto pásmo, aby nedošlo ke škodlivému rušení nových služeb digitální dividendy. Tyto systémy bývají typicky provozovány jako sekundární využití volného spektra, které zbylo mezi dvěma aktivními oblastmi pokrytí televizním vysíláním. Některé z těchto systémů mají profesionální určení (např. během olympijských her nebo oficiálních hudebních koncertů) a využívají legálně licencované části spektra UHF. Řada jiných systémů je provozována na základě všeobecného povolení, jež nevyžaduje individuální licence. Měla by proto být naplánována pečlivá regulace těchto služeb, koordinovaná na úrovni EU, jež by zabránila narušení pásma digitální dividendy reziduálním rušením ve spektru i po úspěšném vypnutí analogového televizního vysílání.

4.25 Další velmi delikátní otázkou je přítomnost vojenských služeb v pásmu UHF v některých členských státech, případně též některých sousedních nečlenských státech EU. Tyto služby budou dalším zdrojem rušení pro nové komunikační služby v rámci digitální dividendy. Měla by být navázána promyšlená jednání s vojenskými orgány příslušných zemí s cílem přesunout tyto služby do jiných částí spektra rádiových frekvencí.

V Bruselu dne 15. července 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI